

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ 1^ο

Ἡμέτερον δὴ ἔργον, ἦν δ' ἐγώ, τῶν οἰκιστῶν τὰς τε βελτίστας φύσεις ἀναγκάσαι ἀφικέσθαι πρὸς τὸ μάθημα ὃ ἐν τῷ πρόσθεν ἔφαμεν εἶναι μέγιστον, ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν, καὶ ἐπειδὴν ἀναβάντες ἱκανῶς ἴδωσι, μὴ ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ὃ νῦν ἐπιτρέπεται.

Τὸ ποῖον δὴ; Τὸ αὐτοῦ, ἦν δ' ἐγώ, καταμένειν καὶ μὴ ἐθέλειν πάλιν καταβαίνειν παρ' ἐκείνους τοὺς δεσμώτας μὴδὲ μετέχειν τῶν παρ' ἐκείνοις πόνων τε καὶ τιμῶν, εἴτε φαυλότεραι εἴτε σπουδαιότεραι.

Ἐπειτ', ἔφη, ἀδικήσομεν αὐτούς, καὶ ποιήσομεν χειρὸν ζῆν, δυνατὸν αὐτοῖς ὄν ἄμεινον;

Ἐπελάθου, ἦν δ' ἐγώ, πάλιν, ὦ φίλε, ὅτι νόμῳ οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἐν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει, ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι, συναρμόττων τοὺς πολίτας πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκῃ, ποιῶν μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελίας ἣν ἂν ἕκαστοι τὸ κοινὸν δυνατοὶ ὦσιν ὠφελεῖν καὶ αὐτὸς ἐμποιῶν τοιούτους ἄνδρας ἐν τῇ πόλει, οὐχ ἵνα ἀφιῆ τρέπεσθαι ὅπη ἕκαστος βούλεται, ἀλλ' ἵνα καταχρῆται αὐτὸς αὐτοῖς ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ 2^ο

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινὴν ποιητέον, φανερόν τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. Οὐ γὰρ ταῦτά πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερόν ποτέρον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος. Ἐκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν ποτέρον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτάς τινος)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἄσκησιν αὐτῆς).

Νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνουσον. Βάνουσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἄχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων [ἢ τὴν ψυχὴν] ἢ τὴν διάνοιαν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. α) Συνδέστε τα δεδομένα της στήλης Α με αυτά στα οποία αναφέρονται στη στήλη Β:

A	B
1. τῶν οἰκιστῶν	α. ἀδικήσομεν αὐτούς
2. ἀναβάντες	β. ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθὸν
	γ. μὴ ἐπιτρέπειν αὐτοῖς
	δ. ἀναγκάσαι
	ε. βελτίστας φύσεις

A1. β) Απαντήστε σύντομα, με βάση τα παραπάνω αποσπάσματα, στις ακόλουθες ερωτήσεις κατανόησης (ΔΕΝ ΑΠΑΙΤΕΙΤΑΙ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ) :

α) (απόσπασμα 1^ο): Τι εννοεί ο Πλάτωνας με τη λέξη «οἰκιστῶν» ;

β) (απόσπασμα 1^ο): Πού αναφέρεται το επίρρημα «αὐτοῦ» ;

γ) (απόσπασμα 1^ο): Σε ποιον αναφέρεται η κλητική προσφώνηση «ὦ φίλε» ;

δ) (απόσπασμα 1^ο): Πού αναφέρεται η αντωνυμία «αὐτός» ;

ε) (απόσπασμα 2^ο): Τι εννοεί ο Αριστοτέλης με το επίθετο «περιττά» ;

(μονάδες 10)

B1. α) Να σχολιάσετε τις παρακάτω φράσεις από το 2^ο απόσπασμα : «τῆς ἐμποδῶν παιδείας», «βάνανσον δ' ἔργον».

β) Ποιο είναι το χρέος των φιλοσόφων, σύμφωνα με το 1^ο απόσπασμα;

(μονάδες 10)

B2. Ποιες μορφές παιδείας αναφέρει ο Αριστοτέλης ότι κυριαρχούσαν στην εποχή του και ποια παιδεία προτιμά ο ίδιος;

(μονάδες 10)

B3. α) Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α με τις ετυμολογικά συγγενείς τους από τη στήλη Β: (Προσοχή! Δύο λέξεις της στήλης Β περισσεύουν)

A	B
1.ἀφικέσθαι	α. λήμμα
2.ἔφαμεν	β. έκταση
3.μετέχειν	γ. παράλειψη
4.ἀφιῆ	δ. ένεση
5.τείνοντα	ε. προίκα
6.ἐπελάθου	στ. εμφάνιση
7.ὑπολαμβάνουσι	ζ. προφήτης
	η. ανακωχή
	ι. λησμονιά

β) Να χωρίσετε τις παρακάτω λέξεις στα συνθετικά τους μέρη και με το δεύτερο συνθετικό να γράψετε δύο σύνθετα στα νέα ελληνικά: *ἀμφισβητεῖται - συναρμόττων - ἐπιτρέπειν.*

B4. Εισαγωγή: Να αντιστοιχίσετε τους παρακάτω όρους.

Α	Β
α. 7 ^η επιστολή του Πλάτωνα	1. Δημιουργοί
β. Δικαιοσύνη είναι να αποδίδεις τα ίσα	2. Μορφή αυτοβιογραφικού κειμένου
γ. Μέρος της ψυχής που σχετίζεται με τα ένστικτα και τις επιθυμίες	3. Φύλακες-επίκουροι
δ. Το ανώτατο μέρος της ψυχής	4. Θρασύμαχος
ε. Τη δικαιοσύνη καθορίζει ο ισχυρός	5. Λογιστικόν
στ. Επικρατεί στην κοινωνία όταν ο καθένας πράττει αυτό για το οποίο είναι κατάλληλος	6. Σπουδή φιλοσοφίας
ζ. Τάξη επιφορτισμένη με τη διατήρηση της ασφάλειας και της ακεραιότητας της ιδανικής πολιτείας	7. Αλόγιστον
η. Υποχρεούνται να συντηρούν τις άλλες δύο τάξεις	8. Πολέμαρχος
θ. Φύλακες-παντελείς	9. Δικαιοσύνη
ι. Αγωγή φυλάκων	10. Αριστοκρατία πνεύματος

(μονάδες 10)

B5. Με βάση το 1^ο απόσπασμα του Πλάτωνα και το μεταφρασμένο κείμενο που ακολουθεί από τον λόγο του Δημοσθένη (Κατά Αριστογείτονος 25.15–35), να προβείτε σε σύγκριση σχετικά με τον ρόλο του νόμου:

«Όλη η ζωή των ανθρώπων, Αθηναίοι, είτε αυτοί κατοικούν σε μεγάλη πόλη είτε σε μικρή, κυβερνάται από τη φύση και τους νόμους. Από τα προηγούμενα η φύση είναι απρόβλεπτη και χαρακτηρίζει κάθε άνθρωπο που τη διαθέτει, ενώ οι νόμοι είναι κοινοί και προβλέψιμοι και οι ίδιοι για όλους. Οι νόμοι θέλουν τη δικαιοσύνη και την αρετή και το ωφέλιμο, και αυτό επιδιώκουν, και όταν αυτό βρεθεί, προβάλλεται ως γενικός κανόνας, που ισχύει εξίσου και με όμοιο τρόπο για όλους, και αυτό είναι ο νόμος. Σε αυτόν αρμόζει να υπακούουν όλοι για πολλούς λόγους, και κυρίως επειδή κάθε νόμος είναι θεϊκή ανακάλυψη και δωρεά, τρόπος σκέψης των συνετών ανθρώπων, διόρθωση

των εκούσιων και ακούσιων λαθών, κοινή συμφωνία της πόλης, σύμφωνα με την οποία αρμόζει να ζουν όλοι οι πολίτες. Γιατί οι νόμοι, Αθηναίοι, θεσπίζονται για δύο λόγους, για να μην κάνει κανείς τίποτε το οποίο δεν είναι δίκαιο και για να γίνονται οι υπόλοιποι καλύτεροι μέσω της τιμωρίας όσων δεν συμμορφώνονται με αυτούς.»

(μονάδες 10)

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (Πλάτωνας Κρίτων 45)

Στο παρακάτω απόσπασμα ο Κρίτωνας, μαθητής του Σωκράτη, προσπαθεί να πείσει τον δάσκαλό του να αποδράσει από τη φυλακή, χρησιμοποιώντας επιχειρήματα που ασκούν ψυχολογική πίεση στον Σωκράτη.

Ἄλλ', ὦ δαιμόνιε Σώκρατες, ἔτι καὶ νῦν ἐμοὶ πιθοῦ καὶ σώθητι· ὡς ἐμοί, ἐὰν σὺ ἀποθάνῃς, οὐ μία συμφορὰ ἐστίν, ἀλλὰ χωρὶς μὲν τοῦ ἐστερηῆσθαι τοιούτου ἐπιτηδείου οἶον ἐγὼ οὐδένα μὴ ποτε εὐρήσω, ἔτι δὲ καὶ πολλοῖς δόξω, οἱ ἐμὲ καὶ σὲ μὴ σαφῶς ἴσασιν, ὡς οἷός τ' ὦν σε σώζειν, εἰ ἤθελον ἀναλίσκειν χρήματα, ἀμελῆσαι. Καίτοι τίς ἂν αἰσχίων εἴη ταύτης δόξα ἢ δοκεῖν χρήματα περὶ πλείονος ποιεῖσθαι ἢ φίλους; Οὐ γὰρ πείσονται οἱ πολλοὶ ὡς σὺ αὐτὸς οὐκ ἠθέλησας ἀπιέναι ἐνθένδε ἡμῶν προθυμουμένων.

Μήτε τοίνυν ταῦτα φοβοῦ — καὶ γὰρ οὐδὲ πολὺ τὰργύριόν ἐστίν, ὃ θέλουσι λαβόντες τινὲς σῶσαί σε καὶ ἐξαγαγεῖν ἐνθένδε. Ἐπειτα οὐχ ὀρᾶς τούτους τοὺς συκοφάντας, ὡς εὐτελεῖς, καὶ οὐδὲν ἂν δέοι ἐπ' αὐτοὺς πολλοῦ ἀργυρίου; Σοὶ δὲ ὑπάρχει μὲν τὰ ἐμὰ χρήματα, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ἱκανά. Ἐπειτα, καὶ εἴ τι ἐμοῦ κηδόμενος οὐκ οἶει δεῖν ἀναλίσκειν τὰμά, ξένοι οὗτοι ἐνθάδε ἔτοιμοι ἀναλίσκειν· εἷς δὲ καὶ κεκόμικεν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἀργύριον ἱκανόν, Σιμμίας ὁ Θηβαῖος, ἔτοιμος δὲ καὶ Κέβης καὶ ἄλλοι πολλοὶ πάνυ. Ὡστε, ὅπερ λέγω, μήτε ταῦτα φοβούμενος ἀποκάμῃς σαυτὸν σῶσαι.

Γ1. Να μεταφράσετε στα νέα ελληνικά το χωρίο «Ἄλλ', ὦ δαιμόνιε Σώκρατες . . . ἡμῶν προθυμουμένων.»

(μονάδες 10)

Γ2. Με ποια επιχειρήματα προσπαθεί ο Κρίτωνας να κάμψει την αντίσταση του Σωκράτη και να τον πείσει τελικά να αποδράσει για να σωθεί;

(μονάδες 10)

Γ3. α) «Μήτε τοίνυν ταῦτα φοβοῦ — καὶ γὰρ οὐδὲ πολὺ τὰργύριόν ἐστίν, ὃ θέλουσι λαβόντες τινὲς σῶσαί σε καὶ ἐξαγαγεῖν ἐνθένδε»: Εντοπίστε τις αντωνυμίες, χαρακτηρίστε το εἶδος τους και γράψτε την ἴδια πτώση στον ἄλλο αριθμό.

Γ3. β) Στο χωρίο «Ἄλλ', ὦ δαιμόνιε Σώκρατες, ἔτι καὶ νῦν ἐμοὶ πιθοῦ καὶ σώθητι· ὡς ἐμοί, ἐὰν σὺ ἀποθάνῃς, οὐ μία συμφορὰ ἐστίν, ἀλλὰ χωρὶς μὲν τοῦ ἐστερηθῆσαι τοιούτου ἐπιτηδείου οἶον ἐγὼ οὐδένα μὴ ποτε εὕρησω, ἔτι δὲ καὶ πολλοῖς δόξω, οἱ ἐμὲ καὶ σὲ μὴ σαφῶς ἴσασιν» οι ρηματικοί τύποι που βρίσκονται σε αόριστο να μεταφερθούν στον ίδιο τύπο στον ενεστώτα και οι ρηματικοί τύποι ενεστώτα να μεταφερθούν στο β' ενικό προστακτικής του ίδιου χρόνου.

Γ3. γ) Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους:

εὐτελείς: αιτιατική ενικού

προθυμουμένων: γ' ενικό προστακτικής ενεστώτα

Σώκρατες : δοτική ενικού

(μονάδες 2+5+3=10)

Γ4. α) Να αναγνωριστούν συντακτικά οι λέξεις: πολλοῖς- ταύτης - προθυμουμένων- χρήματα.

Γ4. β) ἐὰν σὺ ἀποθάνῃς, οὐ μία συμφορὰ ἐστίν: Να αναγνωριστεί ο υποθετικός λόγος, να μετατραπεί σε μη πραγματικό και γίνει σύμπτυξη της δευτερεύουσας σε μετοχή.

Γ4.γ) εἷς δὲ καὶ κεκόμικεν τοῦτο ἀργύριον ἰκανόν : Να μεταφερθεί η πρόταση στην άλλη διάθεση .

(μονάδες 4+4+2 = 10)

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ !!!